

*Cinstește pe tatăl tău și pe mama ta ... (Șmot/Exodul 20:11)*

Pe muntele Sinai am primit alături de Tora Scrisă (cele cinci cărți ale lui Moșe) și Tora Orală. Tora Orală, astăzi s-ar fi folosit termenul "normele de aplicare", a trecut prin viu grai de la maestru la discipol timp de cincisprezece veacuri. Un veac după distrugerea celui de-al doilea Templu, când vremurile erau deja foarte tulburi și pericolul uitării iminent, a început codificarea Torei Orală. Ea a fost în cea mai mare parte terminată trei sute de ani mai târziu odată cu încheierea Talmudului.

Lucrările de bază scrise în această perioadă sunt *Mișna*, *Talmudul de la Ierusalim* și *Talmudul Babilonian* în care normele de aplicare ale Legii Scrise au fost oarecum sistematizate. Alături de ele au fost scrise colecții de învățături în ordinea versetelor pe care le edifică sau de care sunt legate asociativ. Aceste colecții sunt numite generic *Midraș*.

Obiectul acestor texte este de a "despica firul în patru" pentru a stabili cât mai precis limitele dintre permis și interzis, dintre pur și impur, dintre vinovat și nevinovat, dintre dator și liber de datorie. Alături de ele găsim pasaje, adesea foarte anevoioase, care arată cum reiese legea din textul scris. Parcă pentru a ne descreți frunțile, între aceste texte care ne solicită mai mult decât întreaga putere de atenție și concentrare, găsim din când în când și câteva istorioare, numite *Agada*. În ciuda aparențelor, acestea sunt cele mai profunde texte. Mult din tâlcul lor a fost adus în lumină de învățații din generațiile trecute. Mult dar nu tot. În fața fiecărei generații cu spiritul ei, în fața fiecărui învățat cu personalitatea lui ele își dezvăluie noi taine.

Obiectul multor din aceste istorisiri sunt fapte, câteodată ale unor învățați câteodată ale unor oameni simplii, care au adus îndeplinirea poruncilor din Tora la cele mai înalte culmi. Despre Esav, a cărui imagine este mai peste tot demonizată, citim în *Midraș* că într-atât își onora părinții încât se îmbrăca în straie de sărbătoare înainte de a îi sluji. În *Talmud* tratatul *Kiduşin* fila 31a citim: L-au întrebat [discipolii] pe Rabi Eliezer: Până unde cinstirea părinților? Le-a spus: Uitați ce-a făcut un neevreu pe nume Dama ben Netina din Așkelon tatălui său. Au venit la el înțelepții [de la Templul din Ierusalim] să cumpere de la el nestemate pentru *Efod* (mantia pe care o purta *Cohen Gadol*/Marele Preot) din care avea de câștigat șase sute de mii ... și era cheia sub căpătâiul tatălui său și nu l-a trezit.

Sunt menționate acolo în *Talmud* și faptele unor evrei care au excelat în a își cinsti părinții. Totuși, cei care au dus cinstirea părinților la extrem nu au fost din neamul

nostru ci din alte neamuri. Ferice învățaților care cinstesc meritul faptelor bune mai mult decât orgoliul neamului!

În *Talmud* găsim multe istorisiri cum porunci din Tora au fost îndeplinite cu devotament, cu înțelepciune, cu sensibilitate. De regulă, eroii acestor istorisiri sunt fii ai neamului nostru. De ce în atât de importantă poruncă a cinstirii părinților suntem depășiți de neamuri?

Una din trăsăturile fundamentale ale neamului nostru este *chutzpah*. Unii o traduc "obraznicie", dar diferența e mare. Obrăznicia implică o doză de răutate. *Chutzpah* e mai degrabă o agerime a minții pentru care orice tipar nu e mai mult decât o invitație de a îl depăși.

Cinstirea părinților cere, mai mult decât alte porunci, o doză de supușenie. Nimic mai greu pentru noi. De aceea Tora nici măcar nu ne cere ceea ce ar fi fost atât de firesc, să dăm ascultare părinților. Tora ne lasă libertatea de a lua propriile noastre decizii chiar încălcând porunca părintească. Noi avem doar datoria să îi cinstim. Dacă ei se simt jigniți pentru că le-am încălcat cuvântul, dincolo de firescul sentiment de durere nu avem față de ei nicio obligație. Cinstea are și ea limitele ei.

E important ca părinți să fim conștienți de această particularitate a neamului nostru. Nu o dată ne umplem de invidie pe vecinii ai căror copii stau liniștiți pe când ai noștri parcă tot timpul zburdă. Tindem să credem că noi nu știm să ne educăm copii, sau, poate, cine știe, copii au vreo problemă. Dacă vom fi conștienți că acesta este felul neamului nostru, ne va fi mai ușor să acceptăm situația și chiar să ne bucurăm de ea.